

ПІДСЕКЦІЯ СОЦІОЛОГІЇ

ПРОБЛЕМИ ПРОГНОЗУВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ГОЛОСУВАННЯ НА ВИБОРАХ ДО ВЕРХОВНОЇ РАДИ

В. Хмелько (кафедра соціології)

У доповіді характеризується передвиборна ситуація 1998 року, її відмінність від передвиборної ситуації 1994-го. Аналізується досвід — як позитивний, так і негативний — кафедри соціології НаУКМА й Київського міжнародного інституту соціології (КМІС) у прогнозуванні результатів таких загальноукраїнських голосувань: на референдумі та президентських виборах 1991 року, коли прогнозувалося 7 параметрів (відсоток голосів за незалежність і за кожного з шести кандидатів у президенти), та на президентських виборах 1994 року, коли прогнозувалося 9 параметрів (відсоток голосів за кожного з семи кандидатів у першому турі виборів, та за кожного з двох кандидатів — у другому турі).

Обговорюються засоби, що забезпечували відносно високу точність передвиборних прогнозів 1991 року та першого туру президентських виборів 1994 року (послідовно стохастична вибірка; методика визначення мови інтерв'ювання; методи контролю та чистки масиву даних).

Висвітлюються заходи, що були використані для вивчення причин помилки у прогнозуванні другого туру президентських виборів 1994 року, зокрема спеціальне загальноукраїнське дослідження, проведене відразу після виборів для перевірки гіпотез про можливі причини розходження прогнозу з результатами виборів (перевірялися, зокрема, гіпотези: щодо нещирості респондентів у відповідях про намір віддати свій голос за непопулярного в їх оточенні кандидата; щодо залучення до голосування у другому турі нових людей, які не збиралися йти на вибори й через це не враховані у прогнозі; щодо динаміки суспільної думки протягом останнього тижня, який відокремлював останнє опитування від дати другого туру).

Доводиться, що найбільш ймовірним чинником помилкового прогнозу залишається динаміка думок в останній тиждень напередодні голосування: близько чверті опитаних за тиждень до виборів не мали певної думки, за кого голосувати. З цієї чверті 74% обрали, врешті-решт, своїм кандидатом Кучму і лише 23% — Кравчука.

В масштабі усього масиву це складає 16,5% та 5% відповідно. І приблизно третина з цих 16,5% — це респонденти, які раніше мали намір голосувати за Кравчука, та змінили свій намір в останній тиждень.

Обговорюються шляхи підвищення надійності бази даних для розробки прогнозів, а також можливі методи прогнозування поділу на виборах голосів тих, хто не визначився стосовно кандидатів на час опитування, зокрема — застосування для цього диференційованого дискримінантного аналізу (окремо для чоловіків і жінок Правобережжя й для чоловіків і жінок Лівобережжя України) або методів так званої “просторової” теорії голосування (spatial theory of voting).

ПРОБЛЕМА ІДЕНТИФІКАЦІЇ ГРОМАДСЬКОЇ ДУМКИ

В. Оссовський (кафедра соціології)

1. Левова частка соціологічних досліджень в Україні, інших країнах СНД, в так званому “далекому зарубіжжі”, — опитування, ціль яких — констатація стану і динаміки громадської думки щодо змісту і засобів вирішення проблем, прямо або опосередковано пов’язаних з інтересами різних соціальних суб’єктів. Такий перекис в застосуванні методів соціології можна пояснити ілюзорною простотою проведення анкетних опитувань та інтерв’ю, намаганням полстерів якнайскоріше виконати завдання замовника. Однак неспроможність багатьох прогнозів предметної поведінки, зокрема електоральної поведінки, реальних виборів соціального статусу молоддю і т. ін., заснованих на даних опитувань громадської думки, дає підставу вважати актуальною проблему ідентифікації громадської думки, її сегрегації від схожих феноменів суспільної свідомості, зокрема від суспільного настрою, взагалі від “реакцій паперу на олівець”, ініційованих комунікацією інтерв’юера і респондента.

2. Аналіз публікацій останніх років свідчить, що проблему ідентифікації громадської думки дослідники намагаються вирішити природним шляхом вдосконалення техніки досягнення репрезентативної вибірки, або елімінації, або мінімізації систематичних і випадкових помилок опитування, конструювання анкети та інструкцій інтерв’юеру тощо. Анітрохи не ставлячи під сумнів такий напрямок пошуку вирішення проблем ідентифікації громадської думки, в своїй доповіді я хочу звернути увагу на деякі інші її аспекти.

3. Проблема емпіричної інтерпретації поняття громадської думки. Ми дотримуємося визначення поняття “громадська думка” як